

**Дослідження стану напрямків розвитку
екологічної політики України та перспектив
посилення участі організацій громадянського
суспільства у розробці та впровадженні
політик, дружніх до довкілля**

(період: 2018 - січень 2019)



*Дослідницька група: Матус С.А., Левіна Г.М.,
Карпюк Т.С., Денищик О.Ю.*

Мета дослідження: зробити базовий «зріз» загальної ситуації у сфері екології в Україні для фіксування основних проблем, процесів і потреб станом на 2018-початок 2019 року, пов'язаних із захистом довкілля у національному, місцевому, регіональному і глобальному вимірі, та дослідити рівень залученості і роль неурядових організацій України у формуванні екологічної політики та вирішенні екологічних питань

Предмет дослідження:

- а) загальний стан у сфері екології в Україні
- б) місце неурядових організацій на карті процесів в екологічній сфері



Масштаб дослідження:

- а) термін проведення дослідження: з 1 лютого по 31 травня 2019 року
- б) географія дослідження: всеукраїнський рівень (Україна та всі області, крім АР Крим та територій України, що не знаходяться під контролем української влади)



Частина 1. Загальний стан у сфері навколишнього середовища в Україні

Частина 2. Місце неурядових організацій на карті процесів в екологічній сфері



Частина 1. Загальний стан у сфері навколишнього середовища в Україні



Частина 1. Загальний стан у сфері навколишнього середовища в Україні

Методологія дослідження:

- (1) досліджені письмові, в тому числі офіційні, та інші відкриті дані (станом на 31.01.2019 р.)
- (2) здійснено огляд основних стратегічних документів державної екологічної політики та інших (станом на 31.01.2019 р.)
- (3) проведено: анкетування (он-лайн і паперове) та 6 фокус-груп в 5 регіонах України з представниками ОГС екологічного спрямування





Основні екологічні проблеми України:

1. Зміна клімату
2. Забруднення атмосферного повітря
3. Проблеми водних ресурсів
4. Деградація та забруднення ґрунтів
5. Проблеми, пов'язані з експлуатацією надр
6. Збереження біорізноманіття
7. Поводження з відходами
8. Проблеми окремих територій (нелегальний видобуток бурштину, стан довкілля Донбасу, зона відчуження)



Для прикладу. Основні екологічні проблеми України/ЗМІНА КЛІМАТУ

1) скорочення антропогенних викидів

- викиди в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення (діоксид вуглецю+метан)

2) адаптація до зміни клімату

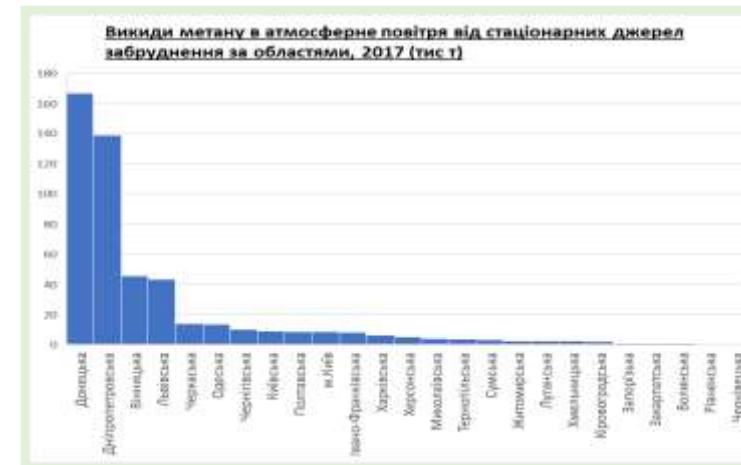
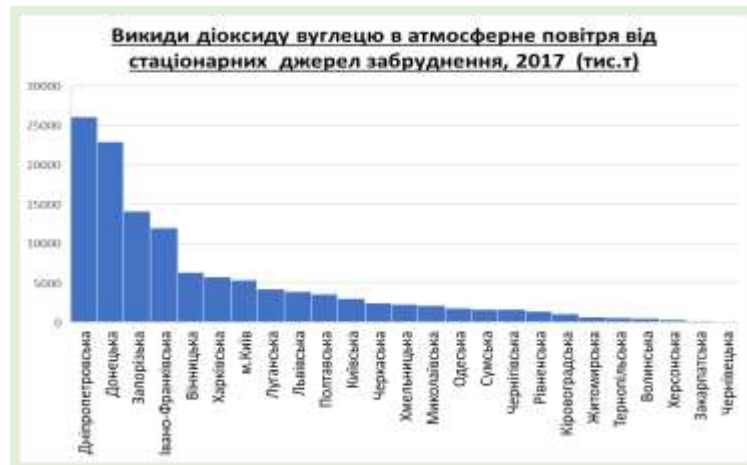
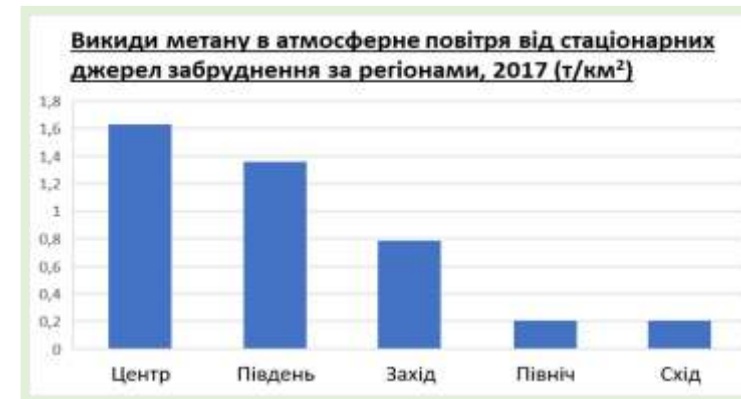
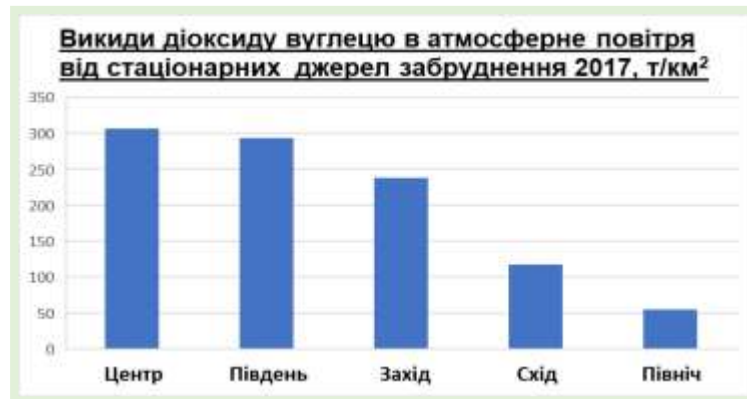
- підвищення температури
- зміна кількості опадів
- затоплення територій



Основні екологічні проблеми України/ЗМІНА КЛІМАТУ

1) скорочення антропогенних викидів

- **викиди в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення (діоксид вуглецю+метан)**
(джерело: Статистичний збірник «Довкілля України за 2017 рік», Державна статистична служба України, Київ, 2018)



Основні екологічні проблеми України/ЗМІНА КЛІМАТУ

1) скорочення антропогенних викидів

- **викиди в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення (діоксид вуглецю+метан)**

(джерело: Статистичний збірник «Довкілля України за 2017 рік», Державна статистична служба України, Київ, 2018)

Висновок:

Проблема викидів таких парникових газів, як діоксид вуглецю і метан, є першочерговою для Центрального та Південного регіонів (табл. 1.1.).

Таблиця 1.1. Викиди діоксиду вуглецю та метану в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення за регіонами України, 2017, (1 - найбільше викидів, 5 – найменше викидів)

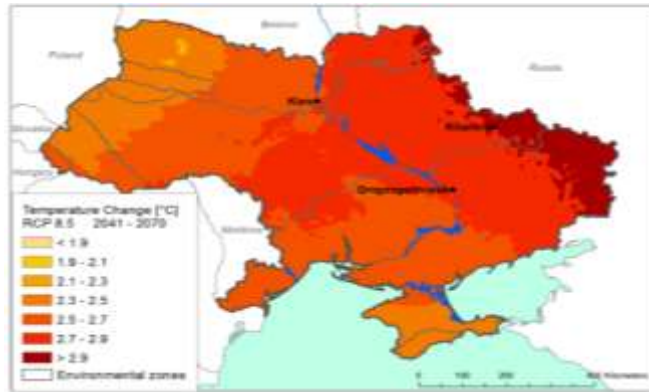
Порядок першочерговості для вирішення	1	2	3	4	5
викиди діоксиду вуглецю в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення за регіонами	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	СХІД	ЗАХІД	ПІВНІЧ
викиди метану в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	ЗАХІД	СХІД	ПІВНІЧ



Основні екологічні проблеми України/ЗМІНА КЛІМАТУ

2) адаптація до зміни клімату

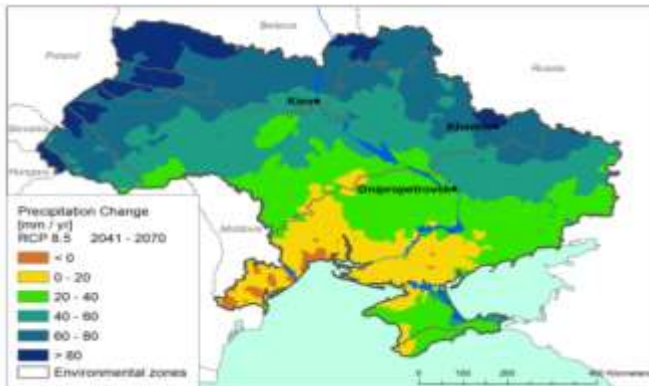
- підвищення температури
- зміна кількості опадів (джерело: Звіт з аграрної політики «Вплив кліматичних змін на виробництво пшениці в Україні», Німецько-український агрополітичний діалог, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, Київ, 2016)



Мал.6 Середня зміна температури в період 2040-2070 рр порівняно з 1976-2005 рр за кривою RCP 8,5 за регіонами України

	1	2	3	4	5
Середня зміна температури в період 2040-2070 рр. порівняно з 1976-2005 рр. за кривою RCP 8,5	СХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	ПІВНІЧ	ЗАХІД
зміна температури <u>оС</u>	2,7-2,9+	2,1-2,7	2,1-2,5	2,1-2,3	1,9-2,3

Джерело: графік створено для даного дослідження на підставі інформації зі Звіту з аграрної політики «Вплив кліматичних змін на виробництво пшениці в Україні», Німецько-український агрополітичний діалог. 2016



Мал.8 Середня зміна кількості опадів в період 2040-2070 рр порівняно з 1976-2005 рр за кривою RCP 8,5 за регіонами України

	1	2	3	4	5
Середня зміна кількості опадів в період 2040-2070 рр. порівняно з 1976-2005 рр. за кривою RCP 8,5	ПІВНІЧ	ЗАХІД	СХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ
зміна опадів мм/рік	на 60-80+	на 60-80+	на 40-60+	на 20-40	на 0-20

Джерело: графік створено для даного дослідження на підставі інформації зі Звіту з аграрної політики «Вплив кліматичних змін на виробництво пшениці в Україні», Німецько-український агрополітичний діалог. 2016



Основні екологічні проблеми України/**ЗМІНА КЛІМАТУ**

2) адаптація до зміни клімату

- затоплення територій

(джерело: інтерактивна карта «Ukraine Sea Change Map». Центр екологічних ініціатив «Екодія»)



Висновок

Впливу від підняття рівня моря зазнає **Південний регіон** України. (див. мал. 9)

Мал.9 Можливий вплив на регіони України від підняття рівня моря внаслідок зміни клімату станом на 2100 рік

Вплив (затоплення території) від підняття рівня моря внаслідок зміни клімату	ПІВДЕНЬ	ЗАХІД	СХІД	ЦЕНТР	ПІВНІЧ
так/ні	так	ні	ні	ні	ні

Джерело: створено для даного дослідження на підставі інформації зі Звіту «Вода близько», Центр екологічних ініціатив «Екодія», 2018



Основні екологічні проблеми України/**ЗМІНА КЛІМАТУ**

Таблиця 1.6. Загальний висновок за регіонами України

Регіон України	Викиди в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення (1-найбільші показники, 5 -найменші)		Вплив порівняно з іншими регіонами (1 - найбільший вплив, 5 - найменший вплив)		Вплив (затоплення території) від підняття рівня моря внаслідок зміни клімату
	діоксиду вуглецю	Метану	від підвищення температури	від підвищення кількості опадів	
ПІВДЕНЬ	2	2	3	5	Так
ЗАХІД	4	3	5	2	Ні
ЦЕНТР	1	1	2	4	Ні
СХІД	3	4	1	3	Ні
ПІВНІЧ	5	5	4	1	Ні

Джерело: створено для даного дослідження на підставі інформації зі Звіту «Вода близько», Центр екологічних ініціатив «Екодія», 2018; Звіту з аграрної політики «Вплив кліматичних змін на виробництво пшениці в Україні», Німецько-український агрополітичний діалог, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2016 та Статистичного збірника «Довкілля України за 2017 рік», Державна служба статистики України, 2018.



Основні екологічні проблеми України

Висновки: екологічні проблеми України (за регіонами)

х	проблема є гострою
\	проблема є актуальною
о	проблема не є гострою/актуальною, або не стосується регіону

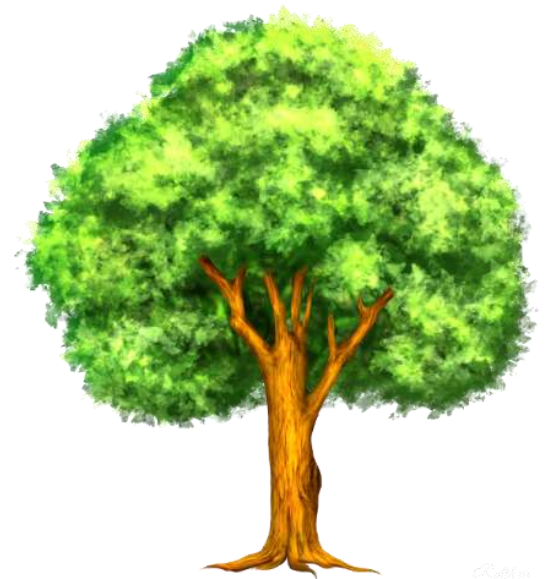
Екологічні проблеми	ЗАХІД	ПІВНІЧ	СХІД	ПІВДЕНЬ	ЦЕНТР
1	2	3	4	5	6
ЗМІНА КЛІМАТУ					
викиди «парникових газів» від стаціонарних джерел забруднення					
викиди діоксиду вуглецю від стаціонарних джерел	\	\	\	х	х
викиди метану від стаціонарних джерел	\	\	\	х	х
адаптація до змін клімату					
до підвищення температури	о	\	х	х	х
до підвищення кількості опадів	х	х	\	о	о
до затоплення територій	о	о	о	х	о
ЗАБРУДНЕННЯ АТОМСФЕРНОГО ПОВІТРЯ					
викиди в атмосферне повітря від автомобільного транспорту	х	х	х	х	х
викиди в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення	\	\	\	х	х
ВОДНІ РЕСУРСИ					
поверхневі прісні води					
МАЛО-забезпеченість (місцевим) річковим стоком	о	\	х	х	х
обсяги споживання води	\	\	\	х	х
втрати при транспортуванні води	\	\	\	х	\
% забруднених вод у скидах у поверхневі води	х	х	\	\	х
підземні води					
видобуток підземних вод	\	\	\	х	\
% використання підземних вод на інші потреби, окрім господарсько-питних	\	\	\	х	х
кількість стійких асередків забруднення підземних вод	\	\	\	х	х
Моря	о	о	о	х	о

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6
ГРУНТИ					
розораність територій	\	\	\	х	х
використання пестицидів	\	\	х	х	х
НАДРА					
концентрація об'єктів по видобутку основних корисних копалин	\	о	х	х	\
нелегальний видобуток бурштину	о	х	о	о	о
БІОРИЗНОМАНІТТЯ					
частка ПЗФ від загальної території регіону	\	\	х	х	х
Ліси					
реальна лісистість vs оптимальна лісистість	х	х	х	х	х
% FSC сертифікованих лісів	\	\	х	х	\
зафіксовані незаконні рубки	х	х	\	\	\
ВІДХОДИ					
обсяги утворення відходів	\	\	\	\	х
накопичення відходів	\	\	\	\	х
% утилізованих відходів від утворених	\	х	х	\	\
побутові відходи					
обсяги утворення і збирання ТПВ	х	х	х	х	х
охоплення населення послугами зі збирання ТПВ	\	\	\	\	\
охоплення населення послугами роздільного збирання ТПВ	\	\	х	х	\
% захоронення на полігоні, звалищі	х	х	х	х	х
% полігонів, звалищ, які не відповідають нормам безпеки	х	\	х	х	х
кількість несанкціонованих звалищ	\	х	х	х	х
ПРОБЛЕМИ ОКРЕМИХ ТЕРИТОРІЙ					
нелегальний видобуток бурштину	о	х	о	о	о
забруднення внаслідок бойових дій	о	о	х	х	о
Зона відчуження і зона безумовного (обов'язкового) відселення	о	х	о	о	о



Частина 2. Місце неурядових організацій на карті процесів в екологічній сфері

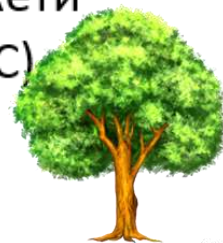




Частина 2. Місце ОГС на карті процесів в екологічній сфері

Дана частина дослідження складалася з наступних етапів:

- **етап 1.** - пошук активних ОГС, які займаються вирішенням екологічних питань. Сформовані списки за регіонами України для подальшого анкетування і фокус-груп.
- **етап 2.** - підготовка та розсилка по пошті письмових запитів до обласних органів влади щодо бюджетного фінансування екологічних проектів ОГС протягом 2017-2018 років (по всіх областях України, з подальшим аналізом та групуванням отриманих даних по 5 регіонах).
- **етап 3.** - проведення 6 фокус-груп в регіонах України із представниками ОГС, які займаються екологічною тематикою.
- **етап 4.** - проведення анкетування (он-лайн і паперового) ОГС, які займаються екологічною тематикою по всій території України і в регіонах: анкети було розіслано ОГС по електронній пошті та продубльовано по іншим каналам зв'язку, також паперові анкети пропонувалося для заповнення під час екологічних заходів (загалом взяли участь 112 ОГС)
- **етап – 5.** - підготовка висновків і рекомендацій.



Частина 2. Місце ОГС на карті процесів в екологічній сфері

Етап 1. Пошук активних ОГС, які займаються вирішенням екологічних питань, через:

Регіон України	Знайдені активні ОГС
Захід	49
Південь	69
Північ	70
Схід	36
Центр	48
Загально	272



- (1) Реєстр громадських об'єднань: ОГС «охорони природи» + web/fb
- (2) Єдиний реєстр ОВД: ОГС, які надавали зауваження і пропозиції
- (3) Склад учасників Української Кліматичної мережі та Української велосипедної мережі
- (4) Склад учасників Української сторони Платформи громадянського суспільства Україна – ЄС (РГ № 5 «Енергетика, транспорт, довкілля та зміна клімату»), + Української національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства (РГ № 3: Довкілля, зміна клімату та енергетична безпека)
- (5) Склад членів Громадських рад при Мінприроди України та обласних держадміністраціях
- (6) Відомості про ОГС у Регіональних доповідях про стан НС областей (2016-2017 роки) та екологічних паспортах областей на предмет діяльності ОГС
- (7) Відомості про ОГС, еко-проекти яких фінансувалися із обласних бюджетів (за 2017-2018 роки)
- (8) Учасників анкетування (он-лайн і паперове) та 6 фокус-груп в 5 регіонах України з представниками ОГС екологічного спрямування

Частина 2. Місце ОГС на карті процесів в екологічній сфері

Етап 2. Фінансування еко-проектів ОГС із обласних бюджетів (за 2017-2018 роки)

В Україні у 2017 році виявлена практика фінансування екологічних проектів ОГС із місцевих бюджетів, у т. ч. обласних фондів охорони навколишнього природного середовища, зокрема, у 3-х областях України – Черкаській (Центральний регіон), Волинській (Північний регіон), Львівській (Західний регіон)*, зокрема (початок):

- **Черкаській (Центральний регіон).** На виконання заходів Програми національно-патріотичного виховання дітей та молоді Черкаської області на 2017-2020 роки, затвердженої рішенням облради від 03.02.2017 р. № 12-2/VII започатковано щорічний екологічний конкурс «Україна в стилі ЕКО». В рамках конкурсу переможцями стали:
 - 1) **Черкаська обласна організація ВЕЛ – проект** «Школа лідера-еколога» (проведення обласного конкурсу «Життя в стилі ЕКО», створення у школах 10 осередків «Екологічної варти»), **обсяг коштів** – 29 790,00 грн.
 - 2) **БО «БФ «УРОЖАЙ-ГРОМАДИ» – проект** «Школа за чисте довкілля» (підвищення рівня екокультури учнів щодо збереження НПС і впровадження системи сортування ТПВ Моринського НВК ім. Т. Шевченка шляхом виготовлення інфоплакатів, наліпок; встановлення баків для роздільного збору сміття в Моринському НВК; проведення тренінгу під час районної шкільної конференції «Школа за чисте довкілля» та ін.), **обсяг коштів** – 26 754,20 грн.
 - 3) **ГО «КолоОбіг» – проект** «Даруй життя джерелам» (популяризація важливості збереження водних ресурсів шляхом розчистки та упорядкування джерел «Козацьке», «Дівоче»; відновлення висохлого ставочка, який утворювали два джерела, встановлення вказівного знаку до джерела), **обсяг коштів** – 24 900,00 грн.
- **Волинській (Північний регіон):**
 - 1) **Волинська обласна організація УТМР – на** заходи щодо охорони тваринного світу та боротьби з браконьєрством, **обсяг коштів** – 80 000,00 грн.
 - 2) **ГО «ІМАГО» – на** створення анімаційного ролика на екологічну тематику «Планета Неяшок», **обсяг коштів** 15 000,00 грн.

* Із урахуванням того факту, що не були отримані відповіді або були отримані неповні відповіді з Вінницької, Миколаївської, Сумської та Хмельницької областей



Частина 2. Місце ОГС на карті процесів в екологічній сфері

Етап 2. Фінансування еко-проектів ОГС із обласних бюджетів (за 2017-2018 роки)

В Україні у **2017 році** виявлена практика фінансування екологічних проектів ОГС із місцевих бюджетів, у т. ч. обласних фондів охорони навколишнього природного середовища, зокрема, у **3-х областях України – Черкаській (Центральний регіон), Волинській (Північний регіон), Львівській (Західний регіон)***, зокрема (продовження):

- **Львівській (Західний регіон)**

У 2017 році Департаментом екології та природних ресурсів Львівської ОДА було проведено конкурс «Краща громадська екологічна ініціатива» (конкурс проектів), переможцям якого виділялися кошти з обласного фонду охорони НПС, а саме:

- 1) ГО «Екологічні ініціативи»** (організація та проведення семінарів на екотематику у рамках **проекту** «Навчальні семінари з екоменеджменту та природоохоронного законодавства для ОТГ»), **обсяг коштів** – 90 000,00 грн.
- 2) ГО «Асоціація виробників рибної галузі»** (заходи для боротьби з шкідливою дією вод шляхом біологічної меліорації водних об'єктів у рамках **проекту** «Охорона і раціональне використання ресурсів тваринного світу»), **обсяг коштів** – 100 000,00 грн.
- 3) ГО «Товариство Гребенів»** (капремонт існуючої ливневої каналізації по вул. Шевченка для відведення дощових та талих вод на території Гребенівської сільради Сколівського р-ну в рамках **проекту** «Гребенів за чисте довкілля»), **обсяг коштів** – 90 000,00 грн.
- 4) ГО «Асоціація Рідкісного Захворювання України – Легенева Гіпертензія»** (забезпечення екологічно безпечного збирання та утилізації відходів у рамках **проекту** «Компанія «Корок життя»), **обсяг коштів** – 83 000,00 грн.
- 5) ГО «Фундація молодіжних ініціатив»** (проведення заходів із забезпечення екобезпечного збирання та зберігання відходів в рамках **проекту** «Розвиток системи поводження з ТПВ У Судовишлянській ОТГ»), **обсяг коштів** – 90 000,00 грн.
- 6) Львівська обласна громадська екологічна організація «Західноукраїнське об'єднання лісівників і екологів»** (проведення заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів ПЗФ, у рамках **проекту** «Розробка інтерактивної карти об'єктів ПЗФ Львівщини»), **обсяг коштів** – 90 000,00 грн.



Частина 2. Місце ОГС на карті процесів в екологічній сфері

Етап 2. Фінансування еко-проектів ОГС із обласних бюджетів (за 2017-2018 роки)

В Україні у **2018 році** також виявлена практика фінансування екологічних проектів ОГС із місцевих бюджетів, у т. ч. обласних фондів охорони навколишнього природного середовища, але вже лише у **1-ій області України – Івано-Франківський (Західний регіон).** **

Зокрема, *ГО «Громадський центр «Еталон» для реалізації завдань **екологічного проекту** «Менше сміття – краще життя» (на організацію та проведення 40 навчально-практичних семінарів з питань роздільного сортування сміття та поводження з побутовими відходами на території Івано-Франківської області) отримала **фінансування в розмірі 196 000,00 грн.***

! Цікаво, що протягом 2017-2018 років до Івано-Франківської облдержадміністрації зверталась ГО «Івано-Франківська ОО «Чорний ліс» стосовно виділення коштів з обласного фонду охорони НПС у 2018 році для створення НПП «Чорний ліс». Відповідно до рішення обласної ради 2018 року **кошти у розмірі 198 000, 00 грн.** були виділені **управлінню екології та природних ресурсів** Івано-Франківської облдержадміністрації для реалізації заходу «Розроблення наукового обґрунтування щодо створення об'єктів ПЗФ», відповідно до якого Прикарпатським національним університетом ім. Василя Стефаника розроблено наукове обґрунтування щодо створення об'єкта ПЗФ загальнодержавного значення – **НПП «Чорний ліс»**

** Із урахуванням того факту, що не були отримані відповіді або були отримані неповні відповіді з Вінницької, Миколаївської, Сумської та Хмельницької областей



Частина 2. Місце ОГС на карті процесів в екологічній сфері

Етап 3. Проведення 6 фокус-груп в регіонах України із представниками ОГС, які займаються екологічною тематикою

Фокус-групи формувалися з представників ОГС, виявлених на 1 етапі дослідження. Додатково проведена фокус-група в Сєвєродонецьку, для з'ясування ситуації з екологічною політикою в зоні АТО.

Регіон	Місто проведення	Дата проведення	Кількість учасників	Жінки	Чоловіки
Західний регіон	Львів	08.04.2019	12	6	6
Східний регіон	Сєвєродонецьк	10.04.2019	12	6	6
Південний регіон	Одеса	15.04.2019	16	8	8
Центральний регіон	Дніпро	16.04.2019	9	7	2
Східний <u>регоін</u>	Харків	17.04.2019	16	6	10
Північний регіон	Київ	23.04.2019	13	5	8
		Загальна кількість	78	38	40



Частина 2. Місце ОГС на карті процесів в екологічній сфері

Етап 3: Проведення 6 фокус-груп в регіонах України із представниками ОГС, які займаються екологічною тематикою

Деякі особливості проведення фокус-груп:

- Найбільша зацікавленість в участі в фокус-групах була в Одесі та Харкові (по 16 осіб в кожній фокус-групі)
- Під час заходів активність учасників була високою. Більшість людей почувала себе комфортно, всі були залучені до дискусії як частина групи. Кожна фокус-група тривала не менше 4 годин



Частина 2. Місце ОГС на карті процесів в екологічній сфері

Етап 3: Проведення 6 фокус-груп в регіонах України із представниками ОГС, які займаються екологічною тематикою

Результати дослідження (фокус-груп) (початок)

У всіх регіонах серед ключових моментів були озвучені наступні проблеми:

- 1) недосконалість природоохоронного законодавства
- 2) високий рівень корупції
- 3) низький рівень виконання законів та інших актів законодавства
- 4) обмежений доступ до інформації
- 5) низька пріоритетність екологічних питань та небажання влади співпрацювати з ОГС щодо реального вирішення екологічних проблем
- 6) відсутність ефективної екологічної освіти на всіх рівнях – від шкіл до вишів
- 7) низький рівень залучення та поінформованості громадян України щодо вирішення екологічних проблем



Частина 2. Місце ОГС на карті процесів в екологічній сфері

Етап 3: Проведення 6 фокус-груп в регіонах України із представниками ОГС, які займаються екологічною тематикою

Результати дослідження (фокус-груп) (продовження)



- 8) низький рівень поінформованості ОГС щодо можливостей та інструментів для громадського сектору
- 9) недостатній рівень знань у ОГС для ефективної співпраці з донорами
- 10) катастрофічно низький рівень співпраці між ОГС для вирішення екологічних проблем
- 11) низький рівень фінансування екологічних ініціатив та інституційної підтримки
- 12) ЗМІ у всіх регіонах зацікавлені в більшості випадків лише в сенсаціях, а не у якісному висвітленні реальних екологічних питань
- 13) для Західного регіону для ефективного вирішення екологічних проблем є важливим налагодити співпрацю екологічних ОГС з церквою

Частина 2. Місце ОГС на карті процесів в екологічній сфері

Етап 4. Анкетування (он-лайн і паперове) ОГС, які займаються екологічною тематикою по всій території України та в регіонах

Географія дослідження: опитування проводилося по всій території України

Дата проведення анкетування: березень - квітень 2019

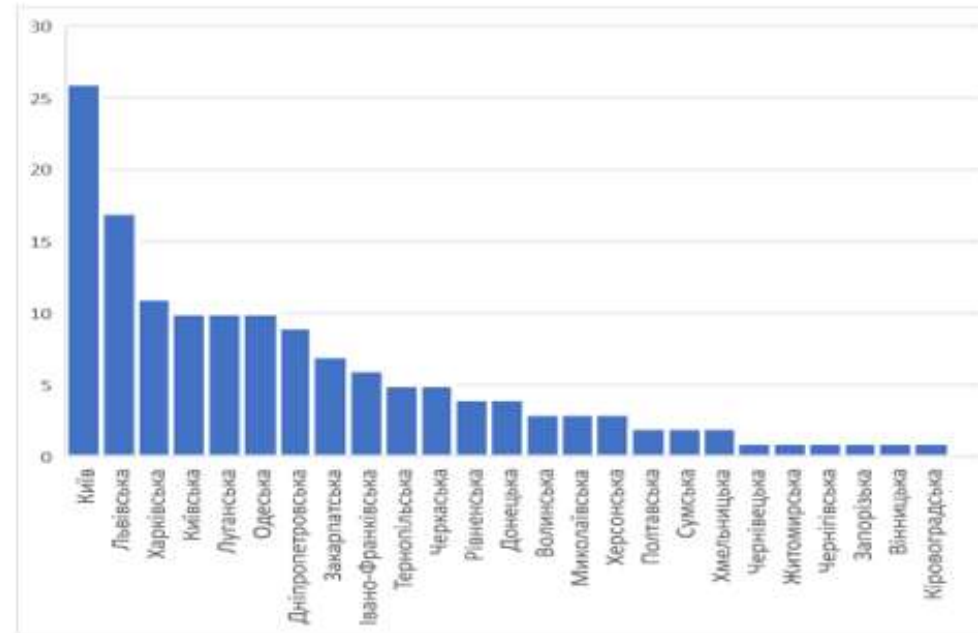
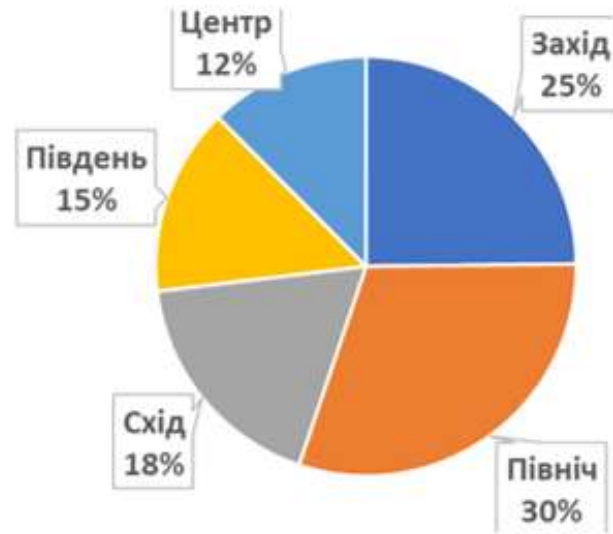
Анкети було розіслано ОГС, виявленим під час 1 етапу, по електронній пошті та продубльовано по іншим каналам зв'язку, також паперові анкети пропонувалося для заповнення під час екологічних заходів.

У дослідженні прийняли участь **112 учасників** (57 чоловіків і 55 жінок) з різних областей



Частина 2. Місце ОГС на карті процесів в екологічній сфері

Етап 4. Анкетування (он-лайн і паперове) ОГС, які займаються екологічною тематикою по всій території України та в регіонах



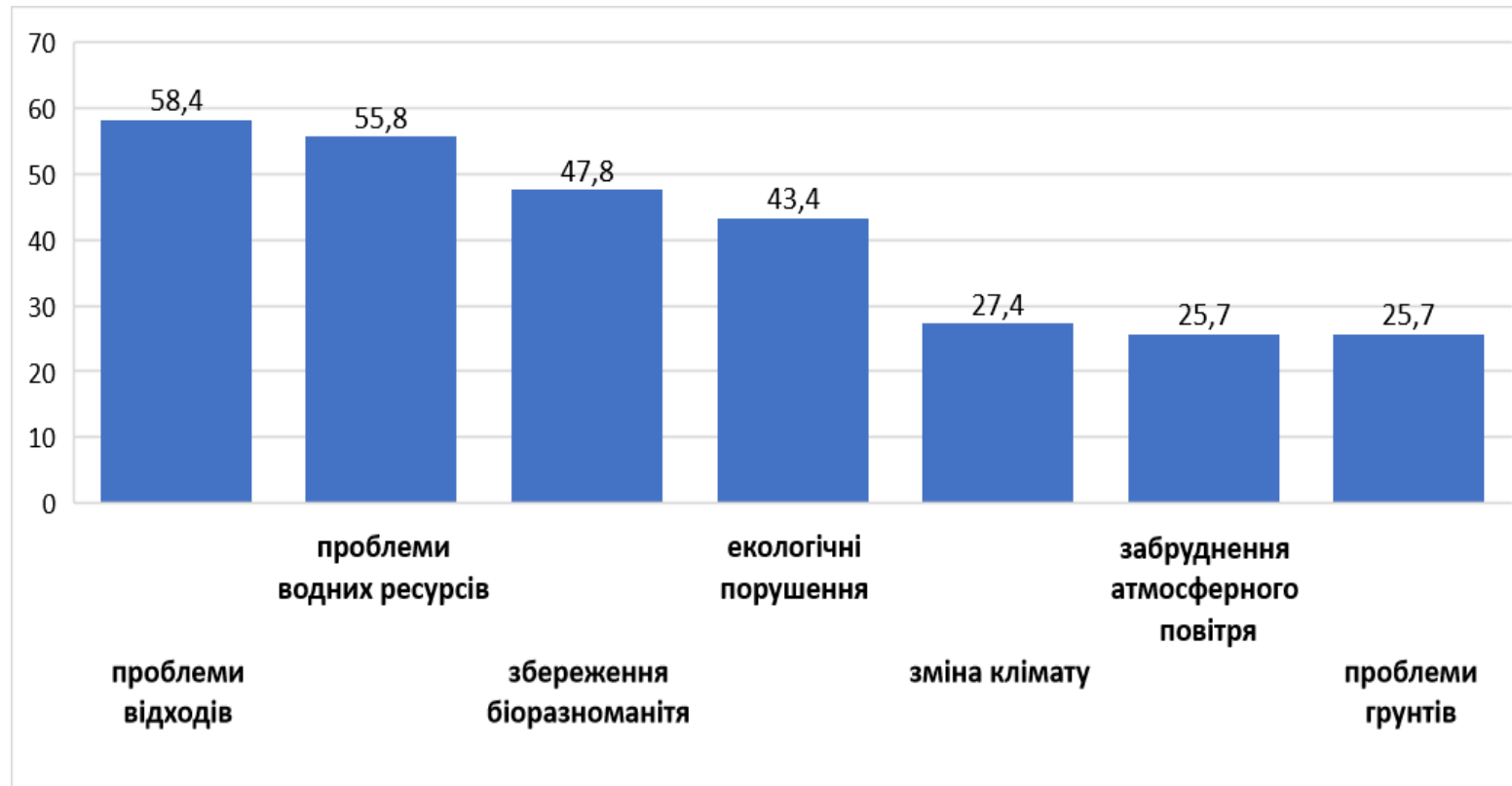
Лише **10%** ОГС, які взяли участь в опитуванні, працюють на національному рівні



Частина 2. Місце ОГС на карті процесів в екологічній сфері

Етап 4. Анкетування (он-лайн і паперове) ОГС, які займаються екологічною тематикою по всій території України та в регіонах. Результат дослідження

Вирішенням яких екологічних питань займаєтесь Ви чи Ваша організація?





! Цікаво:

Під час фокус-груп представники ОГС вказували на те, що влада всіх рівнів працює неефективно

В той же час під час відповіді на запитання в анкеті «Чи вирішуються органами державної влади, органами місцевого самоврядування екологічні питання на обласному рівні?» більшість (79,1%) представників ОГС надали позитивну відповідь

Це можна пояснити тим, що представники ОГС побоюються писати відверті відповіді на «делікатні» питання в письмових опитуваннях. **Під час фокус-груп у всіх регіонах деякі організації згадували про тиск та погрози з боку влади та бізнесу, а також відсутність інформаційної безпеки і неспроможність ОГС ефективно відповісти на такі дії**

! Цікаво:

Під час фокус-груп представники всіх регіонів говорили про проблеми щодо співпраці екологічних ОГС з науковими установами, в той же час за результатами анкетування 82% опитуваних зазначили, що працюють з вченими та експертами з екологічних питань, а 2% самі є науковцями, що також може ставити під сумнів щирість письмових відповідей в анкетах



Деякі загальні висновки і рекомендації



Основні екологічні проблеми України, виокремлені в результаті дослідження

Висновки: екологічні проблеми України (за регіонами)

Х	проблема є гострою
\	проблема є актуальною
0	проблема не є гострою/актуальною, або не стосується регіону

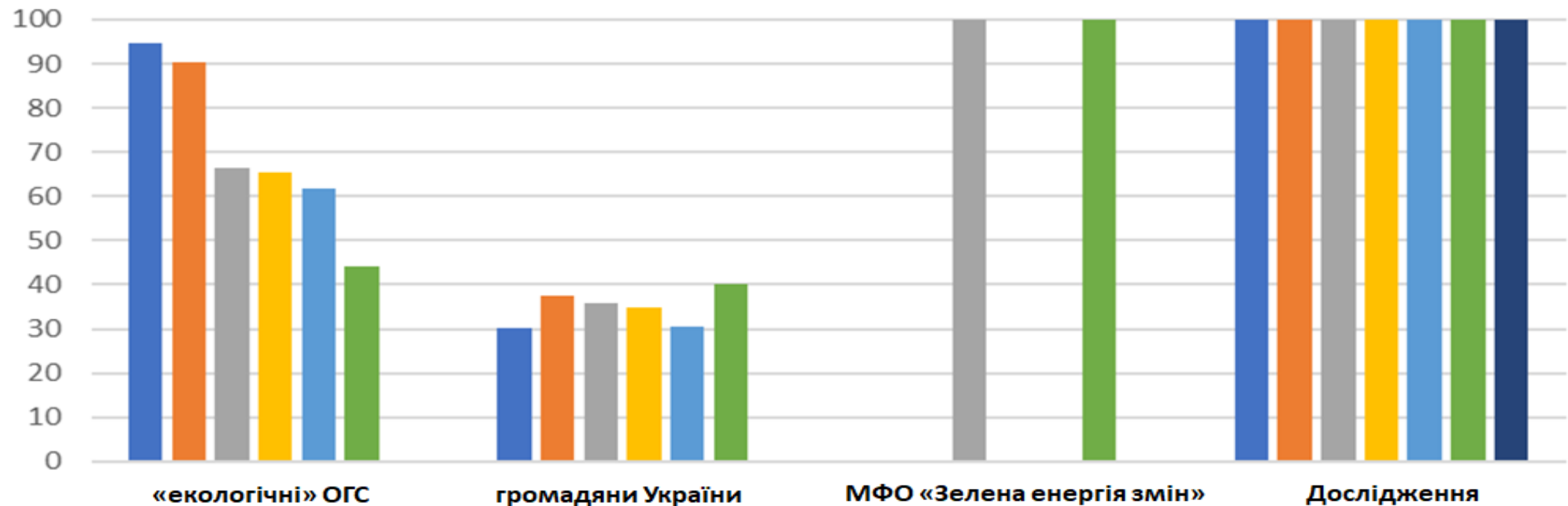
Екологічні проблеми	ЗАХІД	ПІВНІЧ	СХІД	ПІВДЕНЬ	ЦЕНТР
1	2	3	4	5	6
ЗМІНА КЛІМАТУ					
викиди «парникових газів» від стаціонарних джерел забруднення					
викиди діоксиду вуглецю від стаціонарних джерел	\	\	\	Х	Х
викиди метану від стаціонарних джерел	\	\	\	Х	Х
адаптація до змін клімату					
до підвищення температури	0	\	Х	Х	Х
до підвищення кількості опадів	Х	Х	\	0	0
до затоплення територій	0	0	0	Х	0
ЗАБРУДНЕННЯ АТОМСФЕРНОГО ПОВІТРЯ					
викиди в атмосферне повітря від автомобільного транспорту	Х	Х	Х	Х	Х
викиди в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення	\	\	\	Х	Х
ВОДНІ РЕСУРСИ					
поверхневі прісні води					
МАЛО-забезпеченість середньобасейновою (місцевим) річковим стоком	0	\	Х	Х	Х
обсяги споживання води	\	\	\	Х	Х
втрати при транспортуванні води	\	\	\	Х	\
% забруднених вод у скидах у поверхневі води	Х	Х	\	\	Х
підземні води					
видобуток підземних вод	\	\	\	Х	\
% використання підземних вод на інші потреби, окрім господарсько-питних	\	\	\	Х	Х
кількість стійких асередків забруднення підземних вод	\	\	\	Х	Х
Моря	0	0	0	Х	0

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6
ГРУНТИ					
розораність територій	\	\	\	Х	Х
використання пестицидів	\	\	Х	Х	Х
НАДРА					
концентрація об'єктів по видобутку основних корисних копалин	\	0	Х	Х	\
нелегальний видобуток бурштину	0	Х	0	0	0
БІОРІЗНОМАНІТТЯ					
частка ПЗФ від загальної території регіону	\	\	Х	Х	Х
Ліси					
реальна лісистість vs оптимальна лісистість	Х	Х	Х	Х	Х
% FSC сертифікованих лісів	\	\	Х	Х	\
зафіксовані незаконні рубки	Х	Х	\	\	\
ВІДХОДИ					
обсяги утворення відходів	\	\	\	\	Х
накопичення відходів	\	\	\	\	Х
% утилізованих відходів від утворених	\	Х	Х	\	\
побутові відходи					
обсяги утворення і збирання ТПВ	Х	Х	Х	Х	Х
охоплення населення послугами зі збирання ТПВ	\	\	\	\	\
охоплення населення послугами роздільного збирання ТПВ	\	\	Х	Х	\
% захоронення на полігоні, звалищі	Х	Х	Х	Х	Х
% полігонів, звалищ, які не відповідають нормам безпеки	Х	\	Х	Х	Х
кількість несанкціонованих звалищ	\	Х	Х	Х	Х
ПРОБЛЕМИ ОКРЕМИХ ТЕРИТОРІЙ					
нелегальний видобуток бурштину	0	Х	0	0	0
забруднення внаслідок бойових дій	0	0	Х	Х	0
Зона відчуження і зона безумовного (обов'язкового) відселення	0	Х	0	0	0



Важливість екологічних проблем для стейкхолдерів в Україні (порівняння), 2018-01.2019



«екологічні» ОГС
(джерело: опитування в рамках даного дослідження)

громадяни України
(джерело: Охорона довкілля та громадяни України. Дослідження практик, цінностей та суджень, 2018)

МФО «Зелена енергія змін»
(джерело: Аналітичний огляд «Зелений політичний дискурс у Німеччині та Україні», 2018)

Дослідження

■ проблеми водних ресурсів

■ проблеми відходів

■ забруднення атмосферного повітря

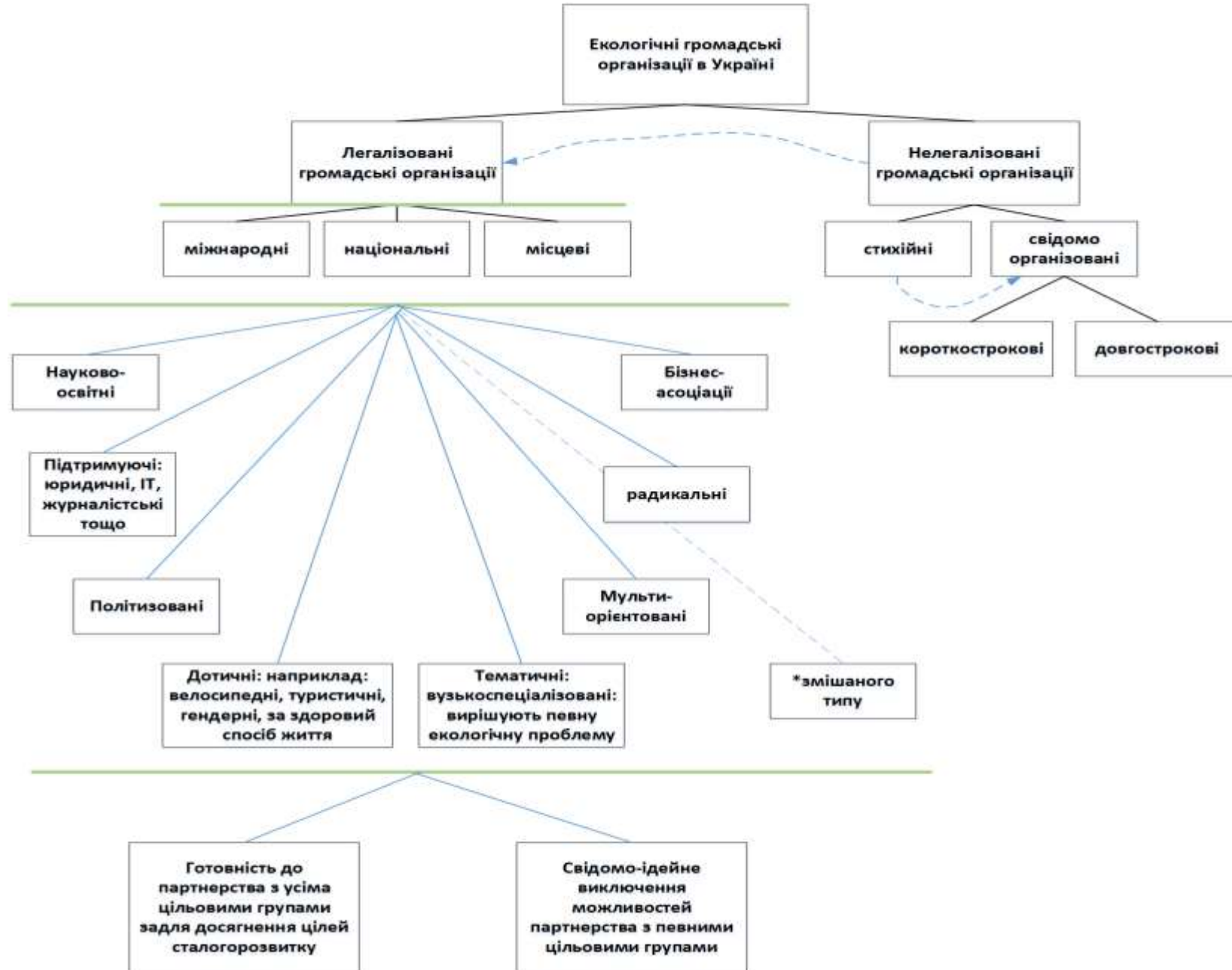
■ збереження біорізноманіття

■ проблеми ґрунтів

■ зміна клімату

■ проблеми надр







Висновки і рекомендації (станом на 31.01.2019)

Існуючі мережі ОГС та екологічні проблеми, які є об'єктом їх вирішення

Екологічні проблеми	Мережі, які діють на території України
проблеми водних ресурсів	Річкова мережа (неактивна) Глобальне водне партнерство Міжнародна асоціація хранителів ріки "Еco-TIRAS"
проблеми відходів	<u>Zero Waste Ukraine</u> Майстерня українських сортувальних ініціатив (МУСІ)
забруднення атмосферного повітря	Українська велосипедна мережа Українська кліматична мережа
збереження біорізноманіття	Асоціація <u>зоозахисних</u> організацій України
проблеми ґрунтів	-----
зміна клімату	Українська кліматична мережа Українська велосипедна мережа <u>Мережа Cleen</u> - підвищення енергоефективності Коаліція ОГС за 100% чистої енергії в Україні
проблеми надр	-----

Висновки і рекомендації

Станом на січень 2019 року в Україні **не виявлено жодного спеціалізованого ресурсу (платформи тощо), направленого на створення горизонтальних зв'язків між ОГС, які займаються вирішенням екологічних питань, а також на підтримку сталого довготривалого конструктивного діалогу та взаємодії всіх учасників (ОГС, донорів, влади, науковців) задля вирішення екологічних питань в Україні.**

Під час проведення фокус-груп про необхідність такого ресурсу говорили представники всіх регіонів України. Тому, **рекомендовано підтримати створення та існування такого ресурсу в Україні.**





Висновки і рекомендації

Виявлено, що одним із шляхів інституційної підтримки ОГС в Україні може бути **фінансування їх екологічних проектів із місцевих бюджетів, у т. ч. обласних фондів охорони НПС**

Для забезпечення розвитку і поширення цього інструменту в практиці ОГС рекомендовано, зокрема:

- здійснити **дослідження різних аспектів цього питання для з'ясування сучасного стану, в т. ч. існуючих перешкод**, щодо такого фінансування в Україні (законодавчих, організаційних та інших), а також напрацювання й впровадження рекомендацій для покращення ситуації
- **проводити навчання** представників місцевої влади та ОГС для сприяння розвитку фінансування екологічних проектів ОГС із місцевих бюджетів, у т. ч. місцевих фондів охорони НПС
- **здійснювати популяризацію** (широке інформування) серед місцевої влади та ОГС **знань та практик** щодо фінансування екологічних проектів ОГС із місцевих бюджетів, у т. ч. місцевих фондів охорони НПС

Існує запит від ОГС на інституційну підтримку їх діяльності саме з охорони довкілля та профільне навчання учасників ОГС

Наразі цей запит ОГС є дуже актуальним та задоволеним лише в незначній кількості



Зокрема, запитуваними від ОГС є тренінги з фандрайзингу та прозорість процедур надання фінансування від донорів

З метою більш ефективного вирішення екологічних проблем рекомендовано підтримувати діяльність екологічних ОГС у напрямку формування зв'язку охорони довкілля з вирішенням проблем щодо **«боротьби з бідністю»**, **«гендерної рівності»**, **«дискримінації»**, **«партиципації»** та державного визнання цього у стратегічних документах політики

З метою більш ефективного вирішення екологічних проблем, в першу чергу для **Західного регіону України**, є важливим **залучати представників церков** до вирішення екологічних проблем.

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!

